Ч. 89 (13.987). Львів, пятниця 5. квітня 1935. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504-060. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Не греко-католицький, а словянський або словянсько-византійський обряд.

„Львівські Архієпархіяльні Відомости“ за березень ц. р. принесли на першому місці декрет Апостольської Столиці про „комісію для Росії“ та про видання богослужбових книг словянського обряду, після чого йде пояснення до цього декрету Ексцел. Митр. Шептицького. З уваги на вагу справи подаємо це пояснення в цілости у нашому органі. — **Редакція.**

Подаючи до відома Всч. Духовенства Декрет Святого Апостольського Престола, так зв. „motu proprio“, з дня 21. XII. 1934, Митрополичий Ординаріят звертає увагу на незвичайну вагу для нашої Церкви того розпорядження. Передовсім **раз на все знесені всі сумніви, що наш обряд є обрядом византійським.** Відтак усі гадки, що той обряд ділиться на ріжні галузи від себе цілковито відмінні. Тимсамим відпадає й ріжниця між обрядом, називаним східно-словянським, і нашим, називаним знову без причини — латинським. **Ми не маємо іншого обряду від наших братів на Волині, Підляшші, Поліссі й Холмщині.**

Розпорядженням Святішого Отця упадає також назва нашого обряду: греко-католицький; Святіший Отець називає його **обрядом словянським чи словянсько-византійським.**

В ріжних церквах чи провінціях нашого обряду можуть бути вживані деякі провінціональні відміни, але вони не можуть зміняти в нічому того, що є суцне в обряді.

Святіший Отець цим письмом зарядив утворення **у Східній Конґреґації Секції для всіх Церков, що вживають словянського чи словянсько-византійського обряду.** Та Секція буде займатися, крім нас у Галичині, справами католиків нашого обряду на Волині, Підляшші й Поліссі, на Закарпатті, в Югославії і в Америці північній та полудневій, та справами католиків росіян, сербів і болгар.

Крім того Святіший Отець розпорядив, **щоб якнайскорше були видані літургічні книги нашого обряду.** Цим виданням буде устійнене раз на все те, що належить до сутности нашого обряду і що ніяким робом не може бути змінене.

Кожний бачить, що розпорядження Святішого Отця випливає з далекойдучої прихильности для нас і для нашої справи, бо не можемо переставати вважати за нашу справу зединення Східних Церков з Апостольським Престолом. Тому мусимо відчувати для Христового Намісника глибоку вдячність за Його прихильність та Його такі мудрі й знаменні розпорядження, а усильними й покірними молитвами випрошувати з неба помочі для всіх тих, що мають вводити в життя ті розпорядки.

Треба нам просити, щоб нове римське видання наших літургічних книг випало якнайкраще і найліпше. Від кількох літ Міжепархіяльна Літургічна Комісія працює над приготуванням матеріялу до подібного видання. Рішення Святішого Отця є чудовим увінчанням усіх праць нашої Міжепархіяльної Літургічної Комісії і довершенням цього, такого важного для нашої Церкви діла.

Дано в день 40 мучеників, місяця березня 9, року Божого 1935. † АНДРЕЙ, Митрополит.

Протест митр. Дениса проти бурення Собору св. Софії.

Митрополит православної церкви у Польщі Денис вислав до премієра ради міністрів листа з протестом проти наміру большевицького уряду знищити Собор св. Софії у Києві. Митр. Денис пригадує, що Собор св. Софії збудував великий князь Ярослав Мудрий. Собор відновив митрополит Петро Могила і він є одною з найцінніших памяток східного християнства та найбільшою цінністю українського народу. Собор є теж великою історичною памяткою українського будівництва XVII. і XVIII. вв. Вістка про задуманий акт варварства викликала велике схвилювання серед православних на цілому світі, головно серед православних українців, які обурені до живого новим замахом на одну з найбільших і найцінніших релігійних памяток. Це обурення піддержує цілий християнський світ і ціле культурне людство. В імя цього почування, як православний архипастир міліонів українського населення Польщі, ерархії і православного населення Польщі, митр. Денис просе, щоб польський уряд інтервенював проти збурення Собору св. Софії в Києві.

Наради мін. Ідена у Празі.

ПРАГА, 4. 4. ПАТ. Нині в год. 8. рано приїхав до Праги мін. Іден. На двірці привитав британського міністра мін. Бенеш і вищі урядовці чеського міністерства закорд. справ, звідкіля відїхав до британського посольства. В год. 10. передпол. почались наради мін. Ідена з мін. Бенешом у м-стві закорд. справ, які тягнулись до 12. години.

В. Британія не підпише східного пакту.

ПАРИЖ, 4. 4. ПАТ. Авас повідомляє з Льондону: Добре поінформовані кола запевняють, що В. Британія не прийме ніяких зобовязань у справі сх. Европи. Зате піддержить морально всі зусилля, щоб зорганізувати спільну безпеку

Большевицько-німецька полєміка.

БЕРЛІН, ПАТ. „Діпльоматіш-Політіше Корреспонденц“ полемізує зі статтею Тухачевського в московській „Правді“, в якій він закидає Німеччині агресивні наміри супроти Франції, Польщі, Чехословаччини й Австрії. Офіційний орган німецького міністерства закордонних справ пригадує, що „Ізвестія“ закидають такі самі плани Німеччині супроти СССР. Обі концепції зводяться до того, щоб тільки перепачкувати наміри СССР коштом Німеччини. Одначе така агітація свідомо протиділає замиренню Европи.

Німецький орган пригадує, що комунікат про британсько-німецькі переговори у Берліні виразно підкреслив мирні наміри Німеччини. Нехтування вислідів цих розмов може підкопати довіря, необхідне для порозуміння.

Німеччина не зречеться Мемелю.

РИГА, 4. 4. ПАТ. З Ковна повідомляють: Литовський часопис для молоді „Салтенеріс“ вислав замовлення до одної цинкографічної фірми в Берліні, щоб надіслала ілюстраційні кліші. Німецька фірма надіслала відмовну відповідь, в якій кажеться: „Ми були би лихі німці, якщо вдержували би далі взаємини з представниками литовської преси. Ніодин литовський часопис не оставив теноож литовського уряду, який веде супроти наших братів і сестер, замешкалих на Литві. Литовська преса знає, що Литва захопила Мемель, чисто німецький край. Ніодин німець, який себе шанує, не може подати руки литовцеві. Колиб ми вислали кліші для литовської преси, були би божевільні. Окликом най живе Німеччина і німецький Мемель закінчила німецька фірма свою відповідь.

—0—

Новий наступ на українські позиції.

За витворення типу „gente ruthenus natione polonus“.

Від часу, коли завдяки стихійному поширенню між українськими масами національної свідомости і почуття національної єдности на всіх українських землях і завдяки назріваючим новим міжнародним констеляціям українська справа стала осередком зацікавлення при майбутньому розвязуванні питання „близького сходу“ — появляються в польській пресі більше або менше поважні голоси більше або менше відповідальних осіб польської суспільности на тему полагодження великого історичного польсько-українського спору та *„встановлення нормальних передумовин співжиття з національними меншинами в польській державі“*[1]). Тим справам спеціяльно присвячений тижневик „Бюлетин Польсько-Україньскі“, а часто порушують ті питання: „Бунт Млодих“, „Нове Часи“ і деякі щоденники. Як звичайно буває — друга частина поль. преси (ендецький „Курер Львовскі“, асиміляторський „Ілюстровани Курер Цодзенни“ та інші), стоїть на воєнній стопі і полагодження українського питання бачить тільки у поглоченні живцем всіх українців.

Очевидно, з останньою породою новочасних вшехпольських асиміляторів всяка розумна дискусія виключена. Натомісць з першою групою можлива дискусія на тему розяснювання польсько-українських проблем. Як довго мають тревати з польського боку такі українські студії? — не знати. Д-р Влодзімерж Талько відповідає: „Сарказм непотрібний і в устах патріотів не на місці — нехай тревають якнайдовше!“[2]). Чому ті теоретичні студії і дискусії повинні тревати доконче „якнайдовше“, пояснює до деякої міри при ін. нагоді відомий зі своїх поль.-українських студій п. Станіслав Лось. Він пише: „Українці чи русини, що живуть в наших межах, не живуть в чужій державі. — Вони не почуваються в цій державі добре,... бо їхня *політична зрілість не поступила* ще на стільки, щоби їм уможливити *розумний компроміс* з численнішою (польською) мовною групою“[3]).

Хто і які має встановляти критерії української політичної зрілости, щоби уможливити „розумний компроміс“, і коли це може статися, цього п. Лось не каже. Якщо з польської сторони і то з тої, що проповідує „співжиття“, *так* ставиться справу полагодження спору, то очевидно всякі балачки на ту тему фактично не мають ніяких реальних виглядів і зводяться прямо до теоретичного пустомельства. Одначе, якщо йде про організацію якогось нового наступу на українські позиції, то це вже справа проста, вона і без ніяких „студій“ й з місця переводиться в життя. Ось найновіший приклад:

У передвчорашньому „Ділі“ зреферували ми коротко статтю д-ра В. К. п. з. „Польскі рух всеруд греко-католікув“, поміщену у „Веку Новім“ з 31. III. 1935. Цей рух — то спроба нового „нальоту“ у зовсім нівідальне культурно духове запілля з черговою метою „пусьцічь русіна на русіна“ і таким чином ослабити наш національний фронт. Тому цій справі хочемо присвятити нині дещо більше уваги

[1]) „Nowe Czasy“ ч. 12 з 12. III. 1935.
[2]) „Biuletyn polsko-ukraiński“ ч. 10 з 10. III. 1935.
[3]) „Biuletyn polsko-ukraiński“ ч. 9 з 3. III. 1935.

На вступі редакція „Веку Нового" дає від себе замітку, що „чимраз частіше переходження польських селян на гр.-кат. обряд викликує в польській суспільності увасаднений неспокій, що виходить відгомін у пресі". Ці ограхіття мальовані „Веком Новим" і польською пресою не відповідають дійсности, бо про такі переходи зовсім не чувати. *Це є провокаційна спроба розбудити в польській суспільності найнижчі вшехпольські інстинкти і таким чином змонтувати найновіший „наяз"*.

Рівнож суперечить історичній правді твердження, мовляв, „Австрія творила сепаратистичний український рух". — Навпаки!

Після упадку польського повстання проти Росії з 1863. р., коли поляки вже втратили надію на відбудову самостійної Польщі, постановили вони створити в Галичині свій національний піємонт. З цією метою погодилися з Австрією й одержали від цісаря Франц-Йосифа I. вільну руку в Галичині на засаді передачі всевлади в польські руки в тим, що австр. уряд нічого не робитиме в Галичині для українців без відома й згоди поляків. Вшехпольська господарка в Галичині йшла на „знищене Русі". Австрійський цісар не хотів навіть вислухати жалоб української депутації на страшні надужиття правлячого тоді вшехпольського табору. Тодішні польські можновладці не заведбали нічого, щоби спинити і знищити український рух і на це заздалегідь одержали згоду і благословенство Відня. Що це все не помогло і в тяжкій боротьбі за своє істнування українство все таки розвивалося, закріплювалося і обхоплювало найширші маси — це вже „віс майор", це непоборима, незломна живучість української нації, яка уможливила перебути всякі історичні лихоліття до найновіших страхіть включно.

Це правда, що деякі українці брали участь у польському повстанні, але вони робили це тому, бо вони повірили у гасло „За нашом і вашом вольносць", а не тому, наче б греко-католики почувалися тоді поляками. Про це свідчать і популярні тоді пісні з нагоди вербування греко-католиків до польського повстання як напр.:

„Пристань Юрку до вербунку,
Будеш їсти з маслом курку..."

Отже не по польськи, але по українськи вербували наших Юрків під гаслом „За нашом і вашом вольносць", бо це були українці, а не поляки.

Яка ціль нової польської диверсії в українське культурно-духове запілля? На це дає ясну відповідь обговорювана тут стаття „Веку Нового".

Метою є „привернути первородний стан у церкві аперед 1846. р., коли то всі гр.-кат. священики уважали себе поляками (?) та в усіх церквах проповіди говорили по польськи". З цією метою „*треба ввести навчання гр.-кат. релігії по польськи, а в гр.-кат. духовних семинаріях потворити окремі відділи для гр.-кат. поляків*"! „Подібний рух (греко-мадярський) врятував для Угорщини при її розборі ту саме частину краю (комітат Гайду) з греко-католицьким населенням, де перед війною вщіплено національну мадярську ідею". Свої канібальські медитації кінчить словами: „Це одинокий реальний спосіб забезпечення Львова і зміцнення безпеки держави на південному сході".

У звязку з цим новим наступом на українські позиції не від речі буде пригадати ті блаженні польські часи „аперед 1846. року", які бажають відновити тепер. Передовсім дещо про польських світочів на високих становищах гр.-кат. церковної єрархії — на підставі історичних документів[4]).

„Багато василіян шукало в ордені не спасення своєї душі, тільки урядів і почестей. Ріжні елементи вписувалися до ордену, а особливож польська шляхта римо-кат. віроісповідання перебігала до українських монастирів, щоби після короткого часу проби діставати ігуменати та епископати... Який дух впроваджували вони до гр.-кат. церкви, коли самі не розуміли навіть старої церковно-славянської мови? Який вплив могли мати на духовенство і на нарід? З глибини душі ненавиділи вони обоїх, а йшли вони на такі високі становища не з покликання, тільки з амбіції і найчастіше зі звичайної зажерливости".

Про часи аперед 1846. р. в Галичині читаємо ось що:

„Польському клирові вдалося осягнути важний вплив на школи, що були під проводом українського духовенства. Губерніяльним розпорядком з 9. II. 1792. р. ч. 4217. віддано польському духовенству виключний нагляд над усіми школами. Польський клир усунув зі шкіл українську мову навчання та українське письмо, а далі українську мову усунули з університету, теольогічного факультету і навіть з гр.-кат. духовної семинарії (1809—1848), священики не могли євангелія перечитати по українськи, а проповіди говорили по польськи. Навіть пастирські листи були писані по польськи"[5]).

Такі для нас „привабливі гороскопи" бажають відновити організатори новочасного „наязду", що й одушевляються денаціоналізаційними методами й осягами мадярів, дарма, що їх осудив весь культурний світ, а від яких спеціяльно український нарід в Галичині витерпів стільки горя в часі світової війни...

Ці всі вшехпольські „культуральні" засоби і мадярські методи бажають ввести в українські взаємовідносини ті самі „приятелі", що одночасно розписуються широко на тему „Кохаймо сеи" і „Под єдним дахем", на тему „встановлення нормальних передумов співжиття з національними меншинами"... Так уявляють собі вони розвязку польсько-українського історичного спору на площині... „взаїмного порозуміння і співжиття" — у практиці.

Одначе вже тепер можемо запевнити нових польсько-українських „миротворців", що їх зусилля будуть даремні. Український нарід занадто вже далеко поступив у національній свідомости і національній культурі, щоби дати себе поглотити чи то шляхом отвертої боротьби, чи якимнебудь іншими облудними засобами. Історичного колеса розвитку й консолідації української нації не вдасться вже завернути. Типу „ґенте рутенус націоне польонус" не вдасться вже відтворити. А спроби в тому напрямі засуджені згори на невдачу. Якщо новочасні „миротворці" думають, що це найкращі і найвідповідніші методи до пропагованого ними польсько-українського порозуміння, співпраці і співжиття, то дуже помиляються.

І. Г.

[4]) Gr Julian Pelesz: „Geschichte der Union", 2. Bd.

[5]) „Das Schicksal des ukrainischen Volkes unter polnischer Herrschaft" von Titus von Wojnarowskyj, Prälaten u. Domherrn in Lemberg. I. Bd.

Під крилами Мілюкова.

Жалюгідне завершення національно-політичної еволюції Василя Панейка.

Кілька тижнів тому „Діло" перше — не називаючи призвища — недвозначно вказало на д-ра Василя Панейка, як на автора нефортунних статтей у віденській ґазеті „Вінер Таг", що законспірувався під псевдонімом „Делюврі". Ті статті покривалися цілком з насвітлюванням совітською пресою української краєвої політики та всього антисовітського становища українського громадянства, та взагалі ставали рішуче на русофільське й совітофільське становище. За тих останніх кілька місяців д-р В. Панейко видно пішов ще далі в еволюції своїх поглядів, бо ось у париських „Последних Новостях" з 31. III. ц. р. появилася стаття п. н. „К украинскому вопросу", в якому В. Панейко, вже за повним підписом стає вже не тільки на становищі політичного русофільства, — яке, очевидно, в українській політичній думці репрезентує один напрямок і тому засадничо є допускальне та дискусійне, — але оперує навіть такою фразеольоґією, яка пригадує вже просто російські часописи і то типу „Русского Голоса".

Вже на самому початку статті вражає дивоглядний підхід автора до проблеми витворення на сході Европи окремих національностей — російської та української; автор пересуває початок процесу національної диференціяції одного руського народу аж до... 1772 року, до поділу Польщі.

„...Дѣло въ томъ, что въ 1772 году пробилъ предпослѣдній часъ **единства русской національности...**

Тотъ же актъ положилъ начало процессу, тогда еще незамѣтному даже для самаго наблюдательнаго глаза, но обладавшему, тѣмъ не менѣе, всѣми условіями, необходимыми для развитія: мы говоримъ о процессѣ, приведшемъ къ окончательному раздѣленію русско-русинской народности на двѣ вѣтви — великорусскую (называемую нынѣ „русской" **per nefas**) и малорусскую, или русинскую, или, какъ говорять съ недавняго времени, „украинскую".

Отказъ Россіи отъ Восточной Галиціи, происшедшій въ 1772 году, изъялъ эту, найболѣе продвинутую на востокъ вѣтвь русинской народности изъ сферы прямого вліянія Россіи, „Единой и недѣлимой" — и отдалъ ее въ распоряженіе чужой національно-политической воли.

Восточная Галиція подпала подъ польское, рѣзко анти-русское вліяніе и политическую волю: первоначально **аморфная русинская народная масса стала со временемъ объектомъ національнаго эксперимента въ рукахъ польско-австрійск. властей.** Въ ней, въ этой массѣ, стали выискиваться (если даже не насаждаться) сепаратистскіе, анти-русскіе элементы, подвергавшіеся тщательному культивированію. Наоборотъ, русско-объединительскія теченія подавлялись, **вѣками сохранявшееся чувство племенной солидарности съ русскими, проживавшими по ту сторону государственныхъ границъ, всячески искоренялось;** воспитывалась ненависть ко всему, напоминавшему Россію.

И это происходило въ томъ самомъ XIX вѣкѣ, который видѣлъ возрожденіе и даже созданіе національностей!

Австро-польскія усилія принесли несомнѣнные плоды: русинское населеніе Галиціи (или, по крайней мѣрѣ, значительная часть его) превратилось въ орудіе раскола русскаго національнаго единства.

Это орудіе — рѣзко анти-русское украинство — вошло въ планъ внѣшней политики Австріи лишь при Францѣ-Фердинандѣ. Его дѣйствіе становилось все болѣе и болѣе ощутимымъ во время великой войны и русской революціи. **Въ наше время, т. е. въ самые послѣдніе дни, оно превратилось исключительно въ инструментъ польскаго и германскаго имперіализма, или, выражаясь точнѣе, въ инструментъ „движенія на Востокъ" Гитлера и Пилсудскаго.**

Страшенне ніяково і прикро стає при читанні тих речей, фірмованих іменем недавного ще поважного, відповідального й усім відомого українського національного діяча — політика і публіциста. Русофільські погляди автора брошури „Зединені держави Східної Европи" не були для нікого тайною, він теж з ними не скривався. Однак ніколи не переставав бути українським патріотом. Які зовнішні події чи внутрішні переживання вплинули на д-ра Василя Панейка, щоби він писав речі, які можна клясифікувати вже як прояв національної безхребетности — цього не знаємо. В усякому разі — це подія дуже прикра.

Німеччину запросять на морську конференцію.

ВАШИНГТОН, 4. 4. ПАТ. Секретар маринарки Свансон заявив на пресовій конференції, що є прихильником запросити Німеччину на майбутню морську конференцію.

ВАШИНГТОН, 4. 4. ПАТ. Доповнюючи вістку про заяву мін. Свансона у справі запросин Німеччини на будучу морську конференцію, Райтер повідомляє, що Свансон зазначив, що говорить тільки від себе. Крім того підкреслив, що намірене Німеччиною значне побільшення военної німецької фльоти не нарушило би значніше відношення 5:5:3, устійненого між В. Британією, Злуч. Державами та Японією.

Наприкінці секретар маринарки заявив, що керманич азійської фльоти Злуч. Держав прибуде в дні, коли зачнуться маневри на Пацифіку, до Йокогами, щоби запобігти всім неприхильним настроям, які ті маневри моглиб викликати в Японії.

Загострення італійсько-абісинського конфлікту.

„Дейлі Телеграф" повідомляє з Аддіс-Абеби, що становище знову загострилось. Поголоски про нові прикордонні бої викликують схвилювання серед мандрівних і прикордонних племен Абісинії. Абісинські старшини не панують над положенням. В Абісинії громадять військо і припаси муніції. Вістка, що Франція задержала в порті Джібуті муніцію, призначену для Абісинії, викликала велике обурення.

Останні вістки кажуть, що французи дозволили вивезти зброю до Абісинії.

—o—

З польської преси.

Про окремий „лемківський нарід“.

У „Бюлетині П.-У.“ з 31. березня ц. р. находимо статтю п. н. „Новий нарід чи старе фільство“? („З ідеольогії американського „Лемка“). Стаття дуже влучно підхоплює справжнє обличча людців, які нині, використовуючи політичну коньюнктуру в Польщі, лепечуть про лемків, як „окремий нарід“. Мова, очевидно, про людей свідомих своєї гри і своїх цілей, а не про мальфабетів, які повторяють ці речі, обманюючи себе і других.

Передаємо статтю майже без змін:

„У м. Клівленд (Огайо) у Злучених Державах появляється вже мабуть VIII-ий рік часопис „Лемко“. Повний титул того часопису звучить: „**Лемко, Карпаторусская Народная Газета. Виходіт раз в неделю по четвергам. Орган Лемко-Союза в Соед. Штатах і Канаде**“. Ціль організації: „**культурная защіта русскаво племені Лемков, заселяющіх самий западний уголок русской землі, от Попрада і Дунайца по Уж і Сян**“.

Наголовок характеристичний, хоч не зовсім відповідний. Невідповідний передусім тому, що його літературна чиста російщина погано підходить до того „волюпіку“, в якому видаваний орган „Лемко-Союза“. Кажучи про „волюпік“ не маємо очевидно на думці лемківського діялекту, лише ту його жахливу мішанину з російською літературною мовою, яку стрічаємо в усіх статтях „Лемка“. Ту мішанину не лише важко стравити тому, що вона мало пригадує обидва свої складники, але також тому, що вона майже у кожній статті — інша.

Але й не ті зовнішні прикмети спонукують нас признати наведений наголовок як невідповідний для того часопису. За тим самим промовляє також його зміст, який важко вважати висловом ідеї „культурної оборони“, та який радше заслуговує на назву — наступу на національному фронті. Свідчать про це виразно такі провідні думки „Лемка“: Лемки досить мають українців і російських білогвардистів, досить Соборної України та единої неділимої Росії. Лемки хотять визволитися від своїх непрошених опікунів і стати раз врешті — собою. Українці закидають лемкам, що їхня окремішність не має за собою ніяких історичних традицій і що їхня мова це на ділі говірка, але те саме кількадесять літ тому закидали українцям — москалі. Однак психіка лемків інша від психіки українців і те рішає про їх національну окремішність.

„Коли читаємо ті і тим подібні льогічно — треба признати — мотивовані думки, коли довідуємося одночасно, що лемківські діячі осуджують русофілізм, який виэродовлюється щодо мови, та бажають вести освітню працю серед народу у власній лемківській мові, то мимохіть завдаємо собі питання, чи ми не є свідками повставання нової національности. Починаємо думати, що незалежно від волі народів, що сусідують з лемками, те племя може дійсно стане самостійним народом. Однак така омана не тріває довго. Ближче знайомство з „Лемком“ не залишає сумніву щодо того, що той часопис в ніякому разі не є органом національности, яка родиться. Бо що таке находимо в ньому поруч зі статтями із фразами про національне самовизначення лемків, чи радше у тих самих статтях?

Ось ствердження, що не слід судити по зовнішніх познаках, що те, що вони ріжняться від українців, свідчить про факт окремішньої лемківської національности. Навпаки:

„Лемки так довго були культурно звязані з російським Сходом, що сьогодні називають себе і почуваються росіянами (рускими). І тому вони не хотять ніколи зірвати культурного звязку з російським народом і будуть завсіди приятелями його держави. Тою державою є нині — Совітський Союз“ (ч. 24. з м. р.)

...Лемки любили Росію і люблять Совітський Союз, і вважають нині Совітський Союз так щодо національности як і під клясовим оглядом — за свій. (Ч. 16. з м. р.)

Що більше: хоча

„...наша рідна мова це мова лемківська, не є нашою ціллю обмежитися до тої лемківської мови, але дійти до знання великоруської мови, бо те знання відкриє перед нами нову багату народню культуру, культуру народніх мас, велику російську літературу. Ось це наша ціль!“ (Ч. 16. з м. р.)

Бо

„...лемківська душа це та сама душа, що душа цілого російського народу...“ (Ч. 12. з м. р.)

„Наведені цитати говорять самі за себе. Отже хіба можна ще раз ствердити, що про „новий нарід“ слід казати з великою обережністю. Зате тим більше можна казати про старе „фільство“, те, яке перед роками проявлялося у невільничій любові до единої у світі „славянської“ імперії та нині проявляється у такій самій невільничій адмірації (і не лише адмірації!) також единої „держави робітників і селян“. Визнавці тої своєрідної течії, чи радше одиниці, заражені бацилями того злобного „фільства“ духового невільництва, нічого не навчилися, нічого не зрозуміли і на йоту не змінилися. Видається таким американським лемкам, що своїм совітофільством відчиняють якусь нову світлу епоку у своїй історії, що відкривають якусь лемківську Америку, — а це лише **духи Ділицьких і Добрянських ведуть їх лише на биту москвофільську роботу** і радіючи затирають руки на саму думку, як то в ролі старенького Погодіна виступлять тов. Попов і Вагранян.

„Перед нами дві дороги — кличе патетично „Лемко“ — одна веде назад, до татарської неволі, до Гітлера й Аракія, на неї ведуть наші лідери, — наші карпаторуські попи, яких ми утримуємо, — друга наперед, до свободи, справедливости, до братерства народів — це дорога з російським робітником і його державою — Совітським Союзом, який жагуче прагне мира на землі, справедливости навіть для всіх найменших народів, і кращого життя для всіх працюючих та якого програму признають всі свідомі робітники світа, вся правдива не-гітлерівська і не-араківська інтелігенція, правдиві вчені світа, всі ґеніяльні письменники світа і т. д. і т. д. (Ч. 1. з м. р.)

Однак цікава річ, що той романтичний характер любови американських лемків до „единої держави робітничого світа“ і зроджені тою любовою не менше романтичні пляни переселення лемків з Підкарпаття до СССР, зовсім не прийшли під смак її інспіраторам. Свідчить про це найкраще **візита американських лемків у совітського амбасадора у Вашингтоні, тов. Трояновського.** Коли делегація просила амбасадора, щоби він зволив підтримати у свого уряду згаданий проект переселення лемків на Україну або Кубань, амбасадор вправді обіцяв підтримку, але як терен **кольонізації запропонував... Сибір...** („Там маємо багато вільного місця“). Простодушні делеґати взяли це за жарт, але амбасадор цілком не жартував. Зрештою той оборот, який приняло совітофільство американських лемків, зовсім не спонукував його до жартів.

Те совітофільство було остільки цінне для Совітів, оскільки воно хоч у невеличкій мірі невтралізувало на американському терені прикрі відгуки їх зовнішніх і внутрішніх невдач на відтинку національної політики. Однак коли з тої пожиточної ролі зійшло на манівці утопійного захоплення, стало союзником радше прикрим. Хто знає, що сталось би з лемками після поселення їх серед братів совіто-русів. Хто може заручити, чи і ті мрійники не вилікувались би зі своїх романтичних оман!

В. КАМІНЕНКО.

Несвоїми силами.

З нагоди вистави російського мистецтва в Празі.

Під фірмою Славянського Інституту в Празі в ряді вистав славянського мистецтва, відкрили в Празі велику ретроспективну виставу російського малярства і різьбарства XVIII—XX століття.

По війні це перша спроба улаштувати в Празі більшу ретроспективну виставу російського мистецтва заходами російської еміграції. Розуміється, що таке підприємство було нелегке передовсім через те, що всі державні і приватні збірки у самій Росії для організаторів були недоступні. Тому окремі доби в розвитку російського мистецтва заступлені дуже нерівномірно і несистематично. Це все випадкові речі, які зібрані з ріжних закордонних, переважно приватних збірок, або праці мистців, що у свій час працювали за кордоном чи тепер працюють на чужині. З малярства найновіших часів на виставі репрезентовані майже виключно праці російських емігрантів і то переважно тих, що перебувають у Франції та „Малій Антанті“. Загалом коли новіші часи заступлені повнише, то старі часи, і особливо XVIII ст., мають значні прогалини. Зовсім бракує першої половини XVIII ст., доба академічної клясичности сер. XIX ст., а навіть „передвижники“, що становлять важний характеристичний період російського мистецтва, представлені надто рідненько.

Переглядаючи величезну кількість імен із т. зв. російського малярства, як завжди, кидається в очі дуже багато, а в часах XVIII—XIX ст. повна перевага, не росіян-чужинців, або як їх називали москалі „інородців“. Тому і цілу виставу не можна назвати виставою російського мистецтва, тільки виставою мистецтва колишньої „тюрми народів“ — російської імперії. Початки цього мистецтва, коли воно вийшло зі сліпої вулиці візантійщини і московського примітивізму на ширшу дорогу світового европейського мистецтва — творили головно українці, котрих російські теоретики та історики мистецтва все ще вважають „русскіми“. І так мистці світової міри, що розпочали у Петербурзі нову течію европейської клясичности, як Дмитро Левицький і Володимир Боровиковський були не тільки українцями з походження, але привезли з собою з України ціле знання і мистецький вишкіл.

На виставі Д. Левицький представлений лише одиноким образом (портретом Розумовського), що є справжньою окрасою цілої вистави.

Натомість з В. Боровиковського є дві маловартні копії, одна мініятура і один портрет (ч. 7), авторство котрого не зовсім певне. З цього ясно, що винести з праської вистави якесь поняття про творчість наших великих портретистів XVIII ст. — не можна. Мало того, цим світовим майстрам роблять велику кривду, коли виставляють їх одну річ або і підрібки...

Зі старих майстрів треба ще відмітити одну невелику сепію („Слобода Бронице“) у виконанні нашого великого різьбаря Івана Мартоса.

Століття XIX. репрезентують виставу теж українці: П. Нілус, І. Айвазовський (властиво Гайвазовський, родина походила зпід Львова), І. Кранський (народж. на Слобожанщині), І. Похитонів (з Херсонщини), І. Репін (з Харківщини), Г. Кондратенко, М. Ярошенко (з Полтавщини), К. Крижицький, М. Самокиша, М. Пимоненко (з Києва) та ін. Кількістю найбільше заступлений на виставі Репін (9 портретів, одно велике полотно „Процесія“ і 10 ін. малюнків), хоч і не найкращими творами. Крім того є кілька шкіців, що викликають поважні сумніви, чи справді належать Репіну. Деякі з них недавно настирливо продавали в Празі під назвою „рєпінських“ шкіців, в додаток з ріжноманітними „потвердженнями“ і печатками на самих рисунках, які мали би ствердити, що належать пензлю Репіна. Отже частину цих „припечатаних“ сумнівних шкіців ми побачили і на виставі.

З інших творів українських мистців прегарні речі виставлені К. Крижицького (зимовий краєвид), М. Самокиша („Тройка“) і М. Пимоненка („Дівчина заганяє гусей“). Справді коні Самокиша нарисовані віртуозною технікою і захопливою динамікою, а кольористика зайвий раз показує нам великого майстра барви. Коло імени Пимоненка скупчені дуже ріжноманітні погляди. Нераз закидували йому також технічні недостачі і недбальство. Та його „Дівчина“ виставлена на праській виставі свідчить не тільки про доброго майстра рисунку, але також кольору. Хоч образ виконаний ще в 1900 р., але ко-

Совіти мають вже досить західних мальконтентів, які за гостинність платять національним і якими скорше чи пізніше треба заселювати Сибір. Отже воліють не ризикувати і помістити їх у тому віддавна безпечному місці — відразу. Совітофільство американських лемків не є для нас (пише „Бюлетин П. У.") такою далекою і байдужою справою, як це на перший погляд моглоб видаватися. Коли взяти під увагу, який вплив на національно-політичну ідеольогію краєвих лемків має їх заморська еміграція, — коли взяти факт, що на петиції у справі еміграції лемків до СССР зібрано свого часу на Лемківщині чимало підписів, то годі перейти над цією справою до денного порядку".

Польща відмовилась підписати східний пакт.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Спеціяльний кореспондент „Таймса" повідомляє на основі достовірних вісток, що мін. Іден почув від марш. Пілсудського, що Польща рішуче не підпише східного пакту у теперішній формі. Тому вигляди для східного пакту недобрі. Здається, що не вдасться зорганізувати миру в Европі на сході і на заході на основах британсько-французької заяви з 3. лютого ц. р. Польща переконана, що її безпеку найкраще запевнюе теперішне положення.

„Дейлі Телеграф" пише: мін. Іден переконався тільки, що між Польщею і Німеччиною нема військового союзу.

БЕРЛІН, ПАТ. Німецьке інформаційне бюро обговорюючи комунікат про варшавські розмови пише, що ці розмови мали наскрізь інформаційний характер і ніякого рішення не принято.

ПАРИЖ, ПАТ. Французька преса критикує польську закордонну політику за відношення до Німеччини.

Журналіст Пертінакс в „Еко де Парі" виступає проти візити мін. Ляваля у Варшаві. Пертінакс побоюється, щоб мін. Ляваль підчас свого побуту у Варшаві під впливом аргументів Польщі не змінив свого становища до східного пакту.

Австрія матиме 60-тисячну армію.

ВІДЕНЬ, 4. 3. ПАТ. Вчора пополудне відбулося засідання ради міністрів, яка радила над розбудовою австрійських збройних сил. Рада міністрів рішила одноголосно домагатись повної рівноправности для Австрії, вважаючи її основою своєї політики.

Райтер повідомляє за основі вісток з добре поінформованих кол, що Австрія задумує збільшити свої збройні сили покищо з 30 тисяч на 60 тисяч.

—o—

267 залізничих катастроф за пів місяця.

„Ізвєстія" з 1. квітня ц. р. пишуть, що на південно-західній залізниці в СССР у другій половині березня було 267 залізничих катастроф і нещасливих випадків. Причини катастроф не розслідженi. Начальники залізничих відділів сваряться між собою кому мають записати відповідальність за ті катастрофи.

—o—

Летунство Німеччини дорівнює летунству В. Британії.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Агенція Райтера повідомляє: Мін. Саймон відповідаючи за запит у палаті громад заявив, що канц. Гітлер у загальних словах підкреслив, що летунство Німеччини дорівнює летунству В. Британії.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— В Сібію на зборах румунської національно-селянської партії дійшло до кривавої бійки між прихильниками голови партії Міхаляке і прихильниками колишнього премієра Вайди.

— Паризька мінниця почала вибивати золоті 100 франкові монети.

— Один з фільмових операторів у Ковні одержав від американської фірми Пате Ньюз таку телеграму: Негайно фільмувати всі битви і військові операції. Пересилати експресом.

— У Кадімен недалеко Багдаду магометани шиїти викликали заворушення тому, що влада приступила до будови будинку для поштового уряду на ґрунтах шиїтського мечету. 8 осіб убитих, 30 ранених.

— У Палестині повстала нова арабська партія до боротьби зі ціонізмом, жидівською іміґрацією у Палестині і проти британського мандату у Палестині.

—o—

Що є з д-ром Якобом?

ЛЬОНДОН, 4. 4. ПАТ. Гострий тон і рішуча форма переданої у Берліні ноти швайцарського уряду, що протестує проти схоплення журналіста Якоба, викликала в Льондоні велике враження.

Відомий англійський публіцист Стід, що про нього згадує швайцарська нота у звязку з цією аферою — мовляв: „Веземан, що був у тій справі провокатором, підступно здобув довіря ред. Якоба, обіцюючи, що матеріяли Якоба предложить саме Стідові" — заявив в англійській пресі: „Я взагалі д-ра Якоба ніколи не бачив. Веземана під його прізвищем я не знав. Він прийшов до мене 18 місяців тому, представившись, як Рудольф Шредер, виказався порученнями німців, яких я пізнав у Парижі і які гідні були довіря та хотів зацікавити мене долею жінок, що перебувають у концентраційних таборах у Німеччині. Питав мене, чи не звів би я його з жіночими організаціями, бо він хотів би зорганізувати протест проти поведінки з жінками у тих таборах. Єдиним доказом, який мав Веземан, був лист, перепачкований з концентраційного табору. Я заявив, що це дуже недостаточний доказ. Шредер згадав про Якоба та питав мене, чи не згоджуся передплачувати його інформаційний бюлетин, який Якоб видаватиме в Штрасбурзі. Згодом я написав до Якоба та передплатив на деякий час його інформаційний бюлетин. Та д-ра Якоба особисто я ніколи не зустрічав".

ІНТЕРВЕНЦІЯ ЖІНОК.

ЛЬОНДОН, 4. 4. ПАТ. До німецької амбасади зголосилася делегація представниць сімох країв, що перебувають саме тепер на міжнародньім зїзді виконавчого комітету Товариства Жіночої Ліги Міра та Свободи. Делегацію приняв німецький шарже д' афер кн. Бісмарк. Делегатки В. Британії, Швайцарії, Чехословаччини, Зл. Держав, Франції, Швеції і Голяндії домагалися виразних інформацій у справі схоплення Якоба та представляли, які наслідки викличе подібна метода, коли йде про публичну опінію світу.

Кн. Бісмарк відповів, що не може дати ніяких інших інформацій як ті, що були проголошені офіційно у пресі в німецькім комунікаті.

льори і блиск олійних фарб такі свіжі і живі, якби праця виконана в цьому році!

Другу, досить поважну частину „російського" малярства, особливо старших часів, також складають „інородці" з такими „русскіми" прізвищами як Е. Рейтан, М. Ге (Gay), М. Клодт (von Jurgensburh), Гурджан, Куінжі (грек з України), Н. Мілліоті, О. Шарлемань, М. Добушинський (литовець), А. Бенце, Е. Лансере; з новіших мистців — Юон, Бурлюк, Екстер, Шагал, Пуні, Б. Шацман, М. Кац, Е. Берман та ін.

Всі ці мистці разом з українцями творять вітку загального европейського мистецтва особливо щодо свого вишколу, майстерства і техніки виконання.

Зате справжні москалі творять іншу групу, де можемо знайти деяку своєрідність, не тільки щодо змісту, але також у способах виконання і рисунків та манері. Передовсім серед росіян можемо намітити якесь хоробливе бажання здивувати глядача незвичайним сюжетом, несподіваними тріками. І справді є чимало творів, що „беруть" глядача своєю „оригінальністю", пишною, показною формою, силуваним контрастами, бравурним рисунком. Але часто поза цими зверхніми прикметами скривається убогість, а то і хоробливість думки, поверховість сюжету, вражаючі недостачі техніки і навіть грубі хиби в рисунку. Розуміється, що в ріжні часи і у ріжних мистців ця „своєрідність" виявлялася ріжно. Ми не можемо деталізувати і обмежуємось лише загальними спостереженнями.

На виставі з російських мистців звертають на себе увагу праці Шішкіна, В. Верещагіна, В. Серова, В. Маковського, М. Нестерова, Васнецова, І. Левітана, К. Коровіна, В. Поленова, К. Сомова, П. Стелецького, І. Білібіна. М. і. з Васнецова виставили знаного „Богатиря на роздоріжі". Очевидно це одна з кількох копій чи то варіянтів мистця, але власне одна з гірших.

З модерних мистців відмітимо імена: І. Черкесов, А. Серебряков, А. Яковлев, В. Шухаев, С. Суддбінін (різьбар), Б. Григоріев, О. Захарова, Г. Мусатов та ін. Тут заступлені дуже ріжноманітні загально-европейські напрямки як експресіонізм, неокласицизм, супрематизм, сюрреалізм і всі відтінки примітивізму.

У відділі найновішого мистецтва є також одна невелика бронза (жіночий торс) нашого А. Архипенка і чотири олії А. Грищенка. Припускаємо, що одна одинока річ Архипенка попала на виставу випадково з якоїсь приватної збірки, зі спеціяльною методою заступити надто знаного різьбаря, якого росіяни — організатори вистави стараються зробити „своїм". Що до чотирьох праць А. Грищенка*), то тут справа мається, мабуть, інакше. Відомо нам також, що організатори вистави звертались до поодиноких українських мистців (не до українських організацій!) з пропозицією взяти участь у виставі „Славянського" мистецтва. Чули ми, що дехто зажадав забезпечення окремого українського відділу, інші навіть прислали свої експонати, але з умовиною, щоби на виставі їх імена фіґурували як українські мистці. Це не подобалось організаторам і таких експонатів вони взагалі не виставили...

Так чи інакше, але відділ сучасного мистецтва праської вистави довів, що українське мистецьке життя входить в організаційні рямки і що спроби наших сусідів розбити національну єдність індивідуальними запросинами за посередництвом „відомих" професорів на „відому" виставу (навіть під плащиком „Славянського мистецтва") — розбиваються об одностайність лінії українських мистців, що вимагають пошани і для їх національної гідности.

Щодо самої організації вистави не можемо не додати, що вистава в цілому не дає ані цілости, ані доброго огляду, бо не тільки одні і ті самі автори поміщені в ріжних салях, але навіть твори з ріжних століть „випадково" зустрічаються поруч себе, хоч нібито організатори вистави мали намір дати огляд праць у хронологічній послідовности.

Безсумнівно, що збирання усіх експонатів вимагало дуже багато праці, часу і ще більше коштів. Але, на жаль, не осягнено якоїсь цілости, а тим більше повноти у ретроспективному огляді. У всякому разі, пересічний глядач не може мати певного уявлення про „російське" мистецтво. Більше значіння має вистава для тих осіб, які вже ознайомлені з мистецтвом колишньої російської імперії. Цей глядач може відновити свої враження, побачити оригінали визначних мистців, а навіть пізнати ті праці, які для нього були цілком недоступні — заховані по ріжних приватних збірках за кордоном. І в цьому значіння вистави чимале.

*) До речі кажучи приміщення в якомусь закамарку при неможливому освітленні.

Промова б. прем. Пристора, „Діло“ і пос. М. Бачинський.

З СУДОВОЇ САЛІ.

7. травня мин. року, на відкритті курсу господарських діячів ББ. у Кракові, виголосив велику промову б. премієр полк. Ол. Пристор. Ця промова була тоді сензацією політичного дня, бо промовець надзвичайно відважно розкривав і пятнував чи не найбільшу болячку громадського життя у Польщі, якою є люди, що приказались до післятравневого табору, хоч не мали і не мають нічого спільного з ідеольогією марш. Пілсудського, здобули впливові становища та надуживають їх для своїх особистих цілей. Не диво, що така промова відбилась голосним відгуком у всій пресі.

Була й про неї в „Ділі“ вступна стаття у ч. 121 з н. „Перед зміною уряду“, в якій навязуючи до тої промови вказувалось на неморальну господарку в „Народньому Домі“ у Львові, на чолі якого стоїть один посол ББ. Ту саму справу порушено у статті „Діла“ п. н. „Розвязання ББ“ з 15. вересня м. р., в якій теж вказано на факт, що таких діячів санації, як Добецький, Гемпель, Вислоцький чи Бачинський нічогісінько ідейного не вяже і не може вязати з ідеольогією творців травневого перевороту. Вкінці в „Ділі“ з 22. вересня мин. р. появилася стаття п. н. „Чи чистка в ББ обхопить посла Бачинського“. У тій статті була пригадка на краківську промову полк. Пристора „про карієровиків і шантажистів, що жирують на своїх вірнопідданчих заявах“ і казалось там, що „між гуртом таких комерсантів у ББ находиться теж державний комісар Народнього Дому“. У дальшій частині статті казалось про деякі подробиці з життя М. Бачинського, м. і. про те, як він у ріжних життєвих обставинах признається до щораз іншої національности. Посол М. Бачинський залишив на боці всі ті конкретні закиди та пізвав до суду відповідального редактора „Діла“ дир. Олександра Костика за образу чести, яку добачив у наведених вгорі словах статті.

4. квітня ц. р. відбулася у Львові перед окружним судом розправа, якій проводив с. д-р Льокер; М. Бачинського заступав адв. д-р М. Глушкевич, підсудного боронив адв. д-р М. Волошин.

Обв. дир. Ол. Костик боронився, що від початку червня по другу половину жовтня мин. року він був важко хворий, переходив операцію і фактично своїх обовязків відп. редактора „Діла“ не виконував. Цю обставину потвердили свідки **головний редактор „Діла“ Василь Мудрий**, 1-ий директор Вид. Спілки **о. кан. Дамян Лопатинський** і **ред. Іван Кедрин-Рудницький.** Однак при переслуханні того останнього свідка справа прийняла трохи інший оборот. А саме, на відповідні запити д-ра М. Волошина **ред. І. Кедрин признався до авторства статті,** про яку казав акт обвинувачення, і всіх інших вищезгаданих статтей у „Ділі“. Заявив, що в справі Народнього Дому і господарки в ньому веде віддавна кампанію і предложив число 5 (54) варшавського часопису „Бунт Млодих“ з 19. березня 1934, в якому помістив був обширну статтю п. н. „Інститут національної культури чи твердиня обскурантизму“ — „Історія Народнього Дому та його нинішній жалісний стан“ на фактичні дані, наведені у тій статті та не спростовані п. Бачинським, покликувалась і стаття в „Ділі“ з 22. вересня м. р. Висловів „шантажист і карієрист“ вжив у тому значінні, як їх вживав у своїй краківській промові полк. Пристор, видрукованій в цілості в „ІКЦ“ ч. 127 з 9. V. 1934. Тому — на запит судді щодо евент. декларації — заявив, що готов скласти прилюдну заяву, що наведених слів „не вжив у буквальному розумінні“. На запит д-ра М. Волошина свідок ствердив, що свою статтю писав виключно в обороні узасадненого публичного інтересу.

Пос. М. Бачинський, з яким д-р М. Глушкевич порозумівся телефонічно, не зголився на пропоновану форму заяви, лише домагався перепросин, — чого знову не схотів зробити ред. І. Кедрин. Тому, що непричасність відп. ред. О. Костика до цієї справи виявилась понад усякий сумнів — — — М. Глушкевич взяв назад обвинувачення. Мериторично справи не розглядали.

„Запорожець за Дунаєм“ у київській опері.

В часи повного ізолювання України большевиками від західнього світу, стало радіо одиноким засобом, при помочі якого можна в ряди-годи щось довідатися про нинішнє музичне життя на Сов. Україні.

Кілька днів тому, наставляючи радіоапарат на Київ, почув я нежданно дивно знайомі згуки. Опісля пізнав я спів Оксани „Ангел ночі“, і дует „Ластівко моя прекрасна“ з другої дії „Запорожця за Дунаєм“. Здивований до краю цим „відкриттям“, слухаю мистецьке виконання добрих співаків, під супровід симфонічної орхестри, слідує вибух признання, а спікер київського радія заповідає, що „саме закінчилося передавання другої дії опери „Запорожець за Дунаєм“ Гулака-Артемовського зі сцени київського оперного театру“.

Зі скріпленою увагою прослухав я „Запорожця“ до кінця і ділюся з читачами „Діла“ зі своїми вражіннями, що виринули при тій нагоді.

Від років ідуть заходи обновити цю першу й талановито написану українську комічну оперу. Давно відчувалася потреба додати дію про побут Карася в султанській палаті. Додання такої дії продовжилоб саму оперу, а через перенесення дії в інше середовище, розкрилоб багаті можливости перед композитором і режисером опери.

Цікаво, що ту саму ідею мали незалежно від себе і в Галичині і на Наддніпрянщині. В нас доробив третю дію Роман Купчинський, а музику написав д-р Ст. Людкевич. Те саме, як слідно з радієвої авдиції, сталося і на Сов. Україні.

Спікер не подавав лібретиста, зате подав композитора 3-ої дії і мабуть інструментатора цілої опери. Є ним Йориш, у 1930-31. р. диригент Першої Пересувної Державної Опери, яка працювала тоді в околицях Дніпропетровська і Донбасу, тепер диригент київської опери.

Композитор Йориш, мабуть з походження жид, ще перед кількома роками написав українську оперу „Кармелюк“, яка йшла у згаданій вище опері, тепер доробив третю дію до „Запорожця за Дунаєм“.

Весною 1931. р. довелося мені бачити у Києві „Запорожця“, перерібленого на „оперетку“ у виконанні Харківської Музкомедії. Брала тоді участь перебуваюча тоді у Харкові Стефа Стадниківна. Творцями того „архитвору“ були Остап Вишня і композитор Тіц (жид). Зі славного старого „Запорожця“ не осталось майже нічого. Акцію „актуалізовано“ і залито „ідеольогією“. І так, дія відбувається в Африці, де українські політичні емігранти тільки мріють про поворот на Україну. Карась співає про вїзд на білому коні до Києва, дует Оксани і Андрія в другій дії відбувається на большевицькому кордоні, і в менті, коли хочуть його перейти, стрічають наставлений штик большевика. (Ролю большевика грав жид з довгим носом.) Додано до цього цілу копу „інтервентів“ на чолі з самим Папою Рим., Пілсудським, Бріяном, Карлом Румунським, Андрієм Лівицьким, О. Лотоцьким і ін. Словом, зробили таку немистецьку саламаху, яка крім несмаку не викликувала на глядачах ніякого вражіння. Пригадую собі збентежені погляди й іронічні усмішки на лицях киян, які прийшли на це видовище, заманені заголовком оперети.

Тим більше заскочило мене поважне потрактування опери у виконанні київського оперного театру.

На жаль, оба рази довелось мені принагідково зловити її тільки від третьої дії.

На основі прослуханого можна припускати, що цим разом інсценізатори занехали всяких карколомних експериментів та обмежилися тільки доданням дії в султанській палаті. Інша річ, що певне й тепер ішли зусилля підкрасити виставу большевицькою тенденцією, але це явище в совітських відносинах неминуче.

Дороблена Йоришем третя дія починається поважним орхестровим вступом, після якого слідує аріозо султана. Після відходу султана чуємо веселий дует Селіма-Аги і Вельможі (тенор і бас) в староіталійському стилі буффо. Входить на сцену Карась і орхестра виконує цікаво інструментоване інтермеццо, побудоване на мотивах арії „Тепер я турок, не козак“.

На салі лунає постійно сміх, певне через поведінку Карася в султанській палаті. Починається розмова султана з Карасем, який не знає, що це султан. В часі розмови, жіночий хор за сценою виконує орієнтальний спів без слів. Розмова має повно комічних моментів, бо на салі вибухає раз-у-раз сміх.

На запит султана, що вчинив би Карась з козаками, той відповідає, що „пустив би їх до дому, бо живуть тут, як мухи в окропі“. Після цього чути орхестровий туш, сурми, урочисту музику і хор. Дія кінчиться довгим (дещо нудним) балетним фіналом, щось на зразок „половецьких танків“ Бородіна.

Музика III-ої дії назагал вдатна, має кілька цікавіших точок як дует, інтермеццо і дещо з танців. Гармонічно, менш або більш щасливо старається не відбігати занадто від загального характеру опери. Колиб порівнювати її зі знаними зразками, то у веселих моментах схожа на Россінія, а у поважних на Бородіна (аріозо султана). Решта опери не виказує ніяких змін.

Пісню „Ой, казала мені мати“ в чудовому виконанні М. І. Литвиненко-Вольґемут стрічала авдиторія невгамовними оплесками. Пропущено тільки арію Карася, яку в третій дії взято на інтермеццо, а входить він на сцену з початковими тонами народньої пісні „Ой, піду я лугом“.

Богдан Пюрко.

(Докінчення буде.)

Великі почести для цісаря Манджу-Ко.

ТОКІО, 4. 4. ПАТ. Цісар Манджу-Ко Канґ-Те приїхав на японськім кружляку Гі-Ей до порту Омедіма, де його повитала японська фльота зложена з 70 воєнних кораблів. Над кораблями літало 100 гидропляні в.

Признаються до хуліґанства в совітських школах.

Вольтер Дюранті, кореспондент „Таймса“ сповіщає каблеграмою з Москви, що вже й совітський уряд пізнає наслідки большевизму в школах. Колись сказав Ленін: „Дайте мені 4 літа на виховання дітей, а перековаю вас, що ніхто не зможе повернути революцію назад“. Сьогодні сама влада починає думати над тим, якби завернути революцію із школи.

Ось що пише большевицька урядова „Правда“: Дітям у першій клясі народньої школи вільно цілком свобідно, отже дико бігати в часі шкільних павз. Ніхто не пробував завести якунебудь дисципліну між дітьми, учити їх товариської поведінки і людяности. Почали наплинати листи від батьків із скаргами на діточе пустоту, злічення та звиродніліcть. Щойно тоді совітська влада почала звертати увагу на школи і давати інструкції вчителям, як вчити дітей дисципліни. Тепер уже учителі посилають до влади звіти про поведінку дітей.

Також завертають уже з іспитування груп. Донедавна не було іспитів для кожного учня, лише для цілого гурта. Коли гурт виказав, що він варт бути комуністичним гуртом, його пускали. Та показалося, що така система збірної відповідальности та збірного знання обнижує цілковито знання. Переміну почали від учителів. Від них вимагається уже і знання педаґоґіки, а знання марксизму полишається на другому пляні.

Кілька слів про бензинове мило.

Кілька місяців тому писали ми про суть і прикмети бензинового мила, виробленого з бензинової емульсії фірми „Земні Ґази“ Сп. А. у Львові („Діло“ 16. IV. 1933. ст. 10). Бензинове мило це новітній засіб, як прати і чистити затовщені предмети; воно має подвійну силу — мила бензини, наслідком чого влекшує працю і скорочує час прання, при чому ощаджує білля. Тому, що бензинове мило пере швидко і добре теж на холодно, його можна вживати теж до прання вовняних і шовкових тканин, завісок, тощо. Воно відсвіжує кольорові тканини і надає їм вигляд нових. Крім того можна ним дома чистити всякі товсті плями, мити товсті руки після праці напр. коли хто є монтером, шофером тощо. Бензинове мило має міць дезинфекційну і можна ним прати білля та постіль недужих. Велика його прикмета в тому, що воно не полишає на випраних предметах слідів бензинового запаху і що воно зовсім безпечне, тому, що бензина дуже міцно злучена з милом. Довідуємось, що бензинове мило завдяки своїм прикметам і не вищій ціні від ціни звичайного мила зеднує собі щораз ширше коло покупців на селі і в місті, між приватними людьми у ріжних установах, шпиталях, війську і т. п. Широка маса українських консументів може користати з бензинового мила, завдяки нашій кооперативній установі „Центросоюзові“, що почав його виробляти у власній фабриці, даючи першорядний товар. Користуючись цим милом, підтримуємо одночасно рідну кооперативу. 223

За океаном.

СВЯТО В ЧЕСТЬ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА.

НЮЙОРК, 18. березня (Вл. кор.) Перше в Злуч. Державах ювилейне свято в честь Юрія Федьковича відбулося вчора вечором у Ню-Йорку в Українському Народньому Домі при добре виповненій галі. Була це властиво святочна академія при співучасти смичкової орхестри проф. Михайла Гайворонського. Вона відіграла під проводом самого Гайворонського хорали американської іміграції і пісню Федьковича „Як я, браття, раз сконаю“ композиції Гайворонського на вступі, опісля в перервах поміж рефератами Суїту цьогож композитора „З припадкової музики“ до трагедії Старицької „Гетьман Дорошенко“ і дві композиції на народні мотиви йогож самого. На сцені перед куртиною пишався спеціяльно намальований образ Федьковича кисти Ф. Бражника, прикрашений рушником. Убрана в строю буковинки п. С. Галичинова віддеклямувала дуже ефектовно Федьковичевого „Довбуша“ після другого реферату. А реферати, після отворення свята д-ром С. Демидчуком із зазначенням причин припізнення свята, йшли в такому порядку: С. Северини, ЧСВВ, про середовище, серед якого назрівав талант Федьковича і впливи на його творчість; д-ра С. Демидчука про причини святкування памяти Федьковича, його життепис та суспільну добу його діяльности як громадянина; д-ра Л. Мишуги про напрямні поетичної та прозової творчости Федьковича із відчитанням найзамітніших місць з його творів. Публика цікавилася всіми точками, включаючи й реферати, бо це вперше в Нюйорку зроблено спробу популяризації Федьковича та його творів. Зроблено збірку на покриття коштів та видвигнено думку зробити складку на утримання української школи на Буковині ім. поета.

Співпраця чотирьох штабів підчас війни з Німеччиною.

Париж має неабияку політичну аферу, якої героєм є посол Тетінґер. І так перед кількома днями відбулося засідання комісії національної оборони, на якім промовляли міністри: війни Морен і летунства Денен. Засідання було тайне й обовязком учасників було зберегти мовчанку. Після засідання оголошено офіційний комунікат, який нічого не каже. Тимчасом соціялістичний щоденник „Попюлер“ і комуністичний „Юманіте“ оголосили подрібний звіт з нарад комісії запевняючи, що ці вістки подав пос. Тетінґер. На засіданні міністри заявили, що оборонне становище Франції як слід не зорґанізоване. Ґен Денен висловив вправді вдоволення з розбудови французького летунства, але одночасно додав, що запас бомб дуже малий. Міністр заявив, що ґенеральні штаби Франції, СССР, Чехословаччини та Італії порозумілись у справі допомоги підчас війни. На основі окремого договору з Бельґією французькі війська перейдуть територію Бельгії на випадок війни з Німеччиною. В хвилині вибуху війни большевицькі літаки полетять на допомогу Франції. Ґен. Денен поінформував теж комісію про великі замовлення Франції у закордонних фабриках літаків. Провідник комісії просив пресу, щоби вісток пос. Тетінґера не оголошувала. І дійсно про це засідання замовчали всі щоденники, крім „Попюлера“ та „Юманіте“.

—o—

НОВИНКИ

— **У двадцяті роковини смерти проф. Володимира Шухевича** відбудеться в неділю, 7. квітня ц. р. в год. 12. в церкві Успенській при вул. Руській Поминальне Богослуження з Панахидою.

— **Один з найстарших фахівців** кольоніяльної бранжі п. З. Ваґеманн відкрив при вул. Сокола 1 торговлю корінних товарів, получену з кімнатою до снідань.

— **Зібрання Фільольоґічної Секції НТШ.** відбудеться в суботу, 6. ц. м. в 18. год. Денний порядок: 1) д-р І. Свєнціцький: „85-ліття Т. Масарика“; 2) д-р І. Свєнціцький: „Етапи творчости М. Гоголя“; 3) Організаційні справи.

— **Про враження в Абисинії** матиме 5. квітня у великій салі львівського університету Колеґіюм Максімум (Косцюшка 9) відчит зі світлинами д-р Ярослав Константинович п. з. Абисинія та її архітектура. Початок в год. 19. Вступ 50 сот.

— **Українські пісні в радіо** Радіостація в Ковнинах (259.1) передаватиме в суботу 6. квітня концерт українських народніх пісень у виконанні Яроша, в супроводі фортепяну. Початок трансмісії в год. 18.

— **З театру „Заграви“** повідомляють нас, що крім новозаанґажованих згаданих уже артистів, театр придбав іще одну силу в особі п-і Кл. Кемпової.

— **На опанування Гуцульщини.** В Коломиї відбулася польська конференція в справі плянової експльоатації Гуцульщини. Устійнено м. і. плян інвестиційних робіт, які хотять перевести цього року в косівському, коломийському і надвірнянському повіті. Програма робіт передбачує загосподарювання полонин, поширення акції молярства, будову керниць і купілевих місць. Роботи має фінансувати фонд праці.

— **„Просвіта“ в Острозі.** Вищі адміністраційні чинники відкинули відклик ради т-ва „Просвіта“ в Острозі від рішення воєвідського уряду про закриття цієї „Просвіти“. Згадана повітова „Просвіта“ з усіма сільськими філіями має бути зліквідована.

— **Українознавчі виклади в Українськім Науковім Інституті в Берліні.** В літньому семестрі ц. р. відбуватимуться в „Українськім Науковім Інституті“ в Берліні такі дальші постійні виклади в німецькій мові з обсягу українознавства, оголошені вперше також в офіціяльній програмі викладів семінара орієнтальних мов при берлінському університеті у відділі „Україна“ та в офіціяльній програмі викладів берлінського університету: 1) Доцент інж. Роман Димінський: Українське господарство новітньої доби (понеділок, год. 18—19); 2) доцент д-р Борис Крупницький: Історія України в XX-му столітті, (середа, год. 19—20); 3) проф. д-р Зенон Кузеля: Сучасне українське народознавство в побуті й народній поезії (пятниця, год. 19—20); 4) доцент Віктор Леонтович: Політичні течії та спроби державно-правної організації на Україні в XX. ст. (середа, год. 17—18); 5) проф. д-р Іван Мірчук: Духове життя України в сучасній добі (понеділок, год. 19—20). Вписи приймаються до 15. квітня в канцелярії „Укр. Наук. Інституту“ (Брайтештрассе 36) і в „Семінари орієнтальних мов“ (Доротеенштрассе 7).

— **Оплати за урядові письма.** Міністерство внутрішніх справ поручило адміністараційним урядам перекидати оплату за пересилку урядових писем на адресатів. Оплату мають адресати поносити у всіх випадках, коли письмо торкається їх власного інтересу. На таких письмах буде все печатка: „Урядова пересилка, оплату поносить адресат“.

— **Заборона великодної стрілянини.** В урядовому органі львівського воєвідства пригадано заборону великодної стрілянини не тільки з пальної зброї, але й при помочі страшаків, петард, жабок зладжених з каліхльорікум і інших вибухових матеріялів. Заборонено теж продавати в аптиках, аптичних складах і інших торговлях без лікарських рецепт вибухові матеріяли, як каліхльорікум, сіль Бертолета та вироби з тих матеріялів. Хто провиниться проти цієї заборони, буде караний адміністраційною дорогою гривною до 500 зол. або арештом до 14 днів, оскільки провина не потягне за собою гостріших наслідків, передбачених в інших законах. Відповідальність за провини малолітних паде на родичів і опікунів.

— **Краєва хроніка.** На три жінки з Мужок пов. Долина, що вертались вечором з Болехова, напали на дорозі чотири бандити і закинувши їм плахти на голови, побили їх та ограбили. — З мешкання Станислави Булиндівної, вчительки жіночої школи в Сколім, вкрадено залізну касетку з готівкою 2.000 зол. і біжутерією вартости 2.000 зол.

— **Ошукали кілька тисяч людей.** В 19-му дни процесу директорів „Людового банку спілдзельчого“ у Львові зізнавав знавець бухгальтер д-р Вагнер. Він ствердив, що вже в половині 1930 р. дохід цього банку осягнув суму 300

тисяч зол., а рівночасно адміністраційні видатки доходили до 450.000 зол. Пізніше дохід виносив пів міліона, а адміністраційні видатки три четверті міліона! Знавець обчислює втрати, які спричинили директори банку на шкоду кількох тисяч своїх клієнтів на міліон зол. Розправа триває дальше.

— **Присуд на комуніста.** Перед судом присяжних у Львові станув кравецький помічник Сімон Гохберг, член комуністичної партії, якого арештовано в серпні минулого року, як на вул. Полтавській розвішував транспарент з протидержавним написом. Гохберга засуджено на 5 літ вязниці.

— **Смертельна стрілянина на дорозі.** В Хомяківці пов. Коломия гаєвий Лев Северин зустрів вечером на дорозі відомого грабіжника Миколу Німчука, якого підозрівали, що вбив свою жінку. Побачивши гаєвого, Німчук освітив його ліхтаркою і крикнув: руки в гору! при чому наставив проти нього кріс. Коли Северин підійшов до нього на кілька кроків і освітив його своєю ліхтаркою, Німчук стрілив йому в груди. Тяжко ранений гаєвий мав ще стільки сили, що стрілив до нього двічи з револьвера, ціляючи в живіт. Німчук почав утікати і хотів перелізти через пліт. Але не мав уже сили, повис на плоті і так помер. Одночасно помер від рани також гаєвий Северин.

— **Самогубство гімназиста.** На залізничому шляху під Перемишлянами знайшли тіло учня VIII кл. місцевої гімназії Йосифа Голяновського з відтятою головою. Причиною самогубства була зла нота в школі.

— **Населення Польщі.** Головний статистичний уряд подає, що в дні 1. січня ц. р. населення Польщі доходило до 33,221.000 осіб, з чого на центральні воєвідства припадає 13.910 тисяч осіб, на східні 5.811 тисяч, на західні 4.672 тисяч і на південні 8.828 тисяч осіб. Природний приріст у минулому році обчислено на 401.931 осіб. Портове місто Гдиня мало 55.946 мешканців.

— **Еротика на селах.** Не зважаючи на крізу та важке волинське життя, Амор знаходить собі тут немале поле для своїх збитків. Софія Романюк із с. Колодежа на Луччині від довшого часу мала близькі зносини з місцевим амантом Іваном Тлумачем. Навіть умовилася з ним утікти із села. Раптом зявився в селі другий, кравець. Романюкова „виповіла" любов Тлумачеві, щоби віддати своє серце новому коханцеві. Тоді Тлумач вийняв револьвер і вистрілив. Стріл хибнув і поцілив гостя зрадниці Романа Шевчука. Чоловік Романюкової аж після цього випадку довідався, що від довшого часу носив „роги". — Подібне робиться й на Поліссі. Жінка мешканця Пружан Йосипа Курачика кохалася з сусідом М. Сіваковським. Коли Курачик піймав їх разом і счинив авантуру, Сіваковський стрілом з револьвера поклав його трупом на місці. — Мешканець Здолбунова М. Семенчук, ставши безробітним, почав красти й попав до вязниці. Приятелі поінформували його, що буцімто його жінка зраджує його. Коли врешті Семенчук вийшов з вязниці, з місця счинив жінці авантуру, виволік її з хати на вулицю і вдарив ножем у голову. Поліціянт перешкодив убивству. Семенчукова довго лежала в шпиталі. Окружний суд у Рівному засудив Семенчука на 4 роки вязниці.

— **Всюди грошеві зловживання.** На поручення слідчого судді в Рівному арештовано начальника скарбового уряду Тита Каліновського під закидом грошевих зловживань. З тої самої причини арештовано в Глубокому на Виленщині бурмістра цього міста Кольбушевського. У Хелмі відбувається судова розправа проти Зенона Гурецького, директора місцевої каси ощадности, за спроневірення 8.000 зол. У Варшаві розпочався великий процес підприємця Вацлава Гонсьора, що спроневірив 300.000 зол. на шкоду краківської каналізаційної фірми „Брабо".

— **Проти коедукації.** Католицька акція в Краківі звертає увагу родичів, щоби хлопців записували до шкіл мужеських, дівчата до жіночих, а не до коедукаційних (мішаних).

— **З Польщі.** Студентка краківського університету, Сельма Літнер, родом з Освєнціма, кинулася з четвертого поверху на вулицю і згинула на місці. — В Ряшеві повішено Г. Чехуру, засудженого на смерть за вбивство судді Кшося в Тарнобжегу. — При будові мосту на ріці Бернардинці під Калішем завалилося руштування, наслідком чого впало з моста в ріку 15 осіб.

— **Летунська катастрофа.** Біля Парижа запалився в повітрі військовий літак і впав з висоти 200 метрів. Обсерватор вискочив з легкопадом, але з причини замалої висоти не відчинився. Летун упав на землю і тяжко потовкся. Пільот згорів з літаком.

— **Ріжні вістки.** У Марсейлі судитимуть у липні тих югославянських терористів за вбивство короля Олександра та міністра Барту. — Підчас направи телеграфічного кабля на лінії Брест-Казабляика ствердили, що море в одному місці має 60 м. глибини, хоч на картах досі воно означене 4000 м. — Париський експрес наїхав біля Манса на авто з пасажирами тому, що будник не спустив рампи; двоє ранених, пять убитих. — На виставі одної совітської фільми в Мадриді половина публики почала оплескувати, друга свистати; поліція арештувала кількох глядачів. — Наладнаний звязок радіових стацій між Токіо і Ріо де Джанейро на просторі 19.600 кільометрів.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Лист до Пана Михайла.

Дорогий і милий нашому серцю Михайле!

Поїхав Ти в соняшну, божеську Італію, покинувши нас на ласку морозів, снігів, мряк і подібних галицьких настроїв. Думка наша линула за Тобою від Головного Двірця у Львові аж до Дворцо Прінціпале в Римі та весь час заздрила Тобі і залізничої знижки і пашпорту і вражінь.

Кожний в нас, як не був особисто у Вічнім Місті, то бодай багато читав про нього, так що уявити собі Твою радість і щастя не тяжко.

Виходиш з двірця і зразу кидаєшся в потопу весняного сонця, в повінь весняної зелені, набираєш повні груди приємного воздуху римських садів, а як припече південне сонце, то й шугнеш щупаком у зеленоокий Тибр.

Кожний з нас зробив би так само, колиб був на Твоїм місці. На жаль, галицький березень, а навіть квітень то навіть не римський лютий, а Полтва не Тибр. Ми в тім самім часі виходимо з редакції, розглядаємось боязко по заболоченій вулиці і вибираємо місця, де болото тільки по кістки. Врешті вибравши стежину, кидаємось у потопу дощу зі снігом, у повінь весняної мряки, стараємось не набирати в груди атмосфери львівського ринку і тікаємо до дому.

З якою тугою чекали ми перших вісток від Тебе і бодай у Твоїх листах клаптиків сонця та подиху весняних пахощів.

Ох, дорогий нашому серцю, Михайле! Як ми раділи, коли врешті прийшла посилка: обємиста коверта випхана як богацька подушка.

— Нар-р-решті! — окрикнули всі члени і гості редакції „Діла". — Певно якесь оповідання!

— Або вражіння з карнавалу! — сказав довголітній аранжер.

— Або рецензія з вистави образів..

— Або вражіння з римського парку! — догадувалася одна гостя і... зітхнула.

— Або: все разом! — закінчив один з редакційних оптимістів.

Розтяли коверту... Політична стаття!!

Про помисли, замисли, подорожі, конференції..

Ми всі посоловіли...

Невжеж це найбільше цікавить поета, новеліста, співака, критика мистецтва і молодого вродливого чоловіка, все це в одній особі і все це Ти!?...

Ні! Напевно цікавишся ріжним: від вистав до парків, а нам пишеш про політику

Рим...

— Вистава найновішого малярства! — кричать на вулиці афіші.

Пан Михайло йде, оглядає і пише допис. Колиж не захоче, то бодай опише афішу. Навіть „АНУМ" був би за те вдячний.

Або:

Вечірній сумерк заливає парк. Пінії, туї і тим подібні рододендрони зітхають. На лавочках — пари. Теж час до часу зітхають. Пан Михайло йде, набирає вражінь (сам або вдвійку!) і — пише.

А мода, а нові літературні сензації, а... а... а...?! Не буду вичисляти, бо місця не стане.

Тимчасом, дорогий Михайле, Ти береш і пишеш:

„Римська преса на поставу Гітлера, на його лихозісне декому виявлення усіх плянів найближчого майбутнього Німеччини Саймонові, зареагувала двояко: нервово-гостро і супокійно."

Я так само зареагував на Твої політичні статті: спершу нервово-гостро, потім супокійно.

І тому супокійно кінчу:

Михайле! Напиши нам про Рим, але без політики!

Здоровлю Тебе щиро
Галактіон Чіпка.

P. S. Пишем: Несторові Смаль-Стоцькому і Мадонні Рандоне привіт.

ДИВОГЛЯДИ.

ПРОДАЛИ ОСТРІВ ПІД МОРЕМ

Японський промисловець Ганокура веде з державним скарбом оригінальний процес. Ганокура купив кілька місяців тому від держави малий острівець в околиці Формози. Хотів там вибудувати собі палату і доживати спокійно віку. Заплатив четверту частину ціни і вислав туди токійських інжинірів та архітектів. Коли ці приїхали на місце — з острівця не було й сліду. Маленький землетрусик скинув острівець під морські хвилі. Ганокура домагається від держави звороту гроша; держава каже, що за землетруси не відповідає. Ганокура твердить, що такий уряд як японський, що має до діла з землетрусами, повинен брати на увагу такі явища при контрактах.

БОЖЕВІЛЬНІ МАЛЮЮТЬ.

Один із директорів великої санаторії для божевільних в Еспанії зорганізував виставу образів своїх пацієнтів. Знавці мистецтва ствердили, що між тими образами є вартісні твори. Лікарі та вчені, що поцікавились такою спробою, з деяких творів складуть окрему виставу, недоступну для публики.

5-ЛІТНІЙ КОМПОЗИТОР.

У місті Чарльстон у Вест-Вірджінії передали цими днями композицію Фредді Еллiота, що всім дуже подобалась. Слухачів повідомили, що композитор скінчив три дні тому 5 літ. Усі думали спершу, що це жарт, але так воно фактично було: ця дитина сама скомпонувала мельодію і сама її записала.

Дописи.

ЛУЦЬК

Зїзд В. У. О. В днях 30. і 31. березня ц. р. відбувся в Луцьку в міському театрі зїзд зорганізованого П. Певним т. зв. „Волинського Українського Обєднання". Більшість учасників зїзду творили українці з Великої України, що займають урядові, самоврядні чи інші посади: урядовці, вчителі, священики, дяки, війти і т. д. Всім учасникам зїзду, що мали прибути залізницями, міністерство шляхів дало 50 проц. знижки. На зїзді В. У. О. був присутній воєвода Г. Юзефський, деякі повітові старости й інші представники влади. Головним тоном промов було задоволення положенням українського народу на Волині. Рай тай годі!

З „Українбанку" в Луцьку. Дня 31. березня відбулися загальні збори Українського Кооперативного Банку в Луцьку при участи дуже малої кількости членів. Після полагодження справ ще з 1933 р. збори приняли звіт управи з діяльности і звіт контрольної комісії. Далі збори довідалися, що польський ревізійний союз „Звйонзек" спротивився розглядові грошевого справоздання й білянсу на 31. XII. м. р., а також перевиборам органів управління з огляду на те, що ще не перевів ревізії і не затвердив білянсу. Тому ці точки знято з порядку дня до скликання надзвичайних загальних зборів. Переведено лиш довибори одного члена надз. ради і трьох заступників, затверджено буджет на 1935 р. і змінено один параграф статуту. Банк значно зменшив свої адміністраційні видатки і бореться з тяжкими умовинами.

ЗБОРІВ.

Чи в Зборові обовязує мовний закон? Від якогось часу староство в Зборові домагається від кружків „Рідної Школи" і читалень „Просвіти", щоб вони предкладали йому зміст пісень і декламацій, що входять у програму свят і концертів, на польську мову. Бажаючи мати скорше дозвіл на концерти і подібні імпрези, деякі кружки „Р. Ш." і читальні „Просвіти" дійсно перекладали українські пісні й декламації на польську мову. Такі переклади, які звичайно роблять нефахові люди, надаються дуже добре хіба до гумористичних журналів. На інтервенцію в старостві, на якій підставі ставить староство домагання перекладати зміст зголошуваних імпрез на польську мову, вияснено, що своє домагання опирає воно на приписах розпорядку про імпрези. І в той спосіб зборівське староство хоче скасувати мовний закон.

СПОРТ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ У. С. К. „СЯН“ У ПЕРЕМИШЛІ.

Цьогорічні Загальні Збори У. С. К. „Сян“, шесті з черги в історії Клюбу, відбулися 24. березня на Вовчу — підміському селі, що було колискою „Сяну“, сьогодні одного з передових українських спортових товариств на українських землях по цей бік Збруча й Дністра. Небуденна розгонова сила й енергія тої молодої збірноти, якою є „Сян“, ставить все нові і все більші вимоги до проводу Клюбу, з метою надати цій розгоновій силі й енергії відповідні організаційні форми та змістово опреділити ці вартости, що їх криє в собі „Сян“. Звідсіль — туга за щораз кращим і сильнішим зроводом у Клюбі.

Присутніх на Зборах було 76 членів — на загальне число 151. Звіти виділових виказали живу й жертвенну працю уступаючого Виділу та членів Клюбу, у звязку з придбанням і ніевеляцією власної площі, значним побільшенням інвентаря й майна Клюбу та у звязку з минулорічними розгривками копаного мяча. Звіт провідника секції копаного мяча виказав, що І. і ІІ. дружина розіграли мин. року 32 змагань, у цьому 16 змагань за мистецтво. З того 10 змагань вирішив „Сян“ у свою користь, 2 зремісував, 4 програв. Відношення воріт у змаганнях за мистецтво 35:22 в користь „Сяну“. Найкращими і найщасливішими стрільцями були: Партика — 15 воріт, Гурко 12, Дигдалевич 11. Всіх змагунів мала секція 65. Прибуло 5, убув 1. Звіт секції гор і забав виказав, що дружини кошівки й відбиванки УСК. „Сян“ здобули трете місце в зимових мистецтвах Перемишля 1934 р., на загальне число 11 стартуючих дружин польських і жидівських. Секція має 18 членів. Секції легкоатлетична, зимових спортів та ситківкова не проявляли в мин. році живішої діяльности. Каса виказала оборот на суму 7.938 з.

Загальні Збори проходили під знаком: 1) завершення будови площі, 2) конечности всестороннього ушення будови площі, 2) конечности всестороннього спортовлення змагунів, 3) поглиблення товариського життя шляхом частіших ширших сходин і відповідної систематичної праці в домівці Клюбу, 4) солідної підготови до боїв за мистецтво А-кляси, 5) уруховлення та скріплення діяльности секцій легкоатлетичної, гор і забав, жіночої, водної та híколесницько-прогулькової.

Після ухвалення абсолюторії уступаючому Виділові вибрано, згідно з предложенням комісії-матки, головою Клюбу директора української держ. гімназії Степана Шаха. Неугавні оплески цілої салі були показчиком великих симпатій українських спортовців до дир. Шаха, який виявив за короткий час діяльности на терені гімназії велике зрозуміння для справ фіз. культури, незвичайний організаційний хист та енергію і є сам активним спортовцем, беручи цього року участь у лещетарських змаганнях в Сяниках. Дальший склад Виділу: І. заст. голови проф. Богдан Шехович, ІІ. заст. голови о. проф. Петро Голинський, секретар ред. Евген Зиблікевич, скарбник дир. Григорій Кольцьо, господар Іван Скірка; члени Виділу: інж. Волод. Корженьовський, д-р Мих. Старух, д-р Миросл. Куник, дир. Мих. Зубрей, інж. Мик. Бурий, Ант. Дяк, Іван Доротяк, Роман Гриців і Петро Виваль.

СЯН І. — ПОЛЬОНІЯ І. 0:1 (0:0).

24. 3. „Сян“ започаткував цьогорічний сезон змаганнями з ліговою „Польонією“. Гра велася в гострому темпі. Більше з гри мав „Сян“, що виступив до цих змагань без Дигдалевичів І. і ІІ., Романця, Федоровича І. і Макарухи. Окрім запропащення ідеальних позицій під воротами „Польонії“ не використав „Сян“ двох карних.

31. 3. СЯН І. — ЧУВАЙ І. 3:2 (3:2).

Другі з черги змагання дали „Сянові“ можливість занити позицію чи не найкращої дружини в Перемишлі. Така опінія пішла у спортовий світ Перемишля після цих змагань і на це „Сян“ уповні заслужив незвичайно гарною і стилевою грою з „Чуваєм“. „Чувай“ виступив до цих змагань у своєму найкращому складі і зі спровадженими ад гок Дмитришином, Кубіном і Гетліхом. Натомість „Сян“ без хорого Лозинського на воротах, здискваліфікованого Романця на обороні і Макарухи в нападі. Напад „Сяну“, ведений Дигдалевичем І., грав один з найкращих своїх метчів, бомбардуючи ворота „Чуваю“ та змушуючи знаменитого зрештою воротаря „Чуваю“ Гетліха 28 разів інтервеніювати. Колиб не щастя і знаменита гра воротаря „Чуваю“, то вислід змагань був би певно двоцифровий у користь „Сяну“. Крім резервового воротаря не було в дружині „Сяну“ слабого пункту. „Чувай“ використав свої позиції на сто відсотків — два виклади і двоє здобутих воріт.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ВІСТИ З ЛУГУ, письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Львів, березень 1935 Р. Х. Ч 3. Зміст: 1) Під гасло тоуб, 2) 10-літній ювилей Лугу. 3) Як заложено перший Луг?, 4) Лугова Організація в р. р. 1925—1935.

ТОРГОВЛЯ І ПРОМИСЛ, ч. 7 (13) з 1. квітня 1935 р. Зміст: Конкуренційна боротьба — наш внутрішний ворог (передова), Господарські резолюції т-ва „Союз Українок“ (Чи доцільна така „Кооперативна виключність“?), З наших гараздів (допис із Волині), Кваліфікація крамарів, Примусові бранжові організації, Наш Тор.-Пром Банк, Чому в нас нема енергії (вирізка з „Діла“), Реферати й анкета в справі „Т. Пром Банку“, Зричалтований обороговий податок за рік 1935, Хроніка, огляди, тощо, Продовження фейлетону к-ра Романенчука: Торговля у запорожських козаків.

ДАЖБОГ, двотижневик присвячений літературно-мистецьким і громадським справам. Львів, 30. березня 1935. Ч. 3.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 5. IV. год. 7·30 веч. „Роскішна дівчина“.

Субота, 6. IV. год. 7·30 веч. „Небожеська комедія“. Премієра.

Театр Рівнороднестей.

Пятниця, 5. IV. год 7·30 веч. „Під примусовою управою“. Вистава льосована, всі місця по 1 зол.

Субота, 6. IV. год. 7·30 веч. „Подружжий ветч“.

Кіна.

АДРІЯ: „Поза мурами монастиря“ та додаток.
АПОЛЬО: „Недокінчена симфонія“.
АТЛЯНТИК: „Московські ночі“.
ВАНДА: „Брат діявола“, „Білий шлях“.
ҐРАЖИНА: „Вероніка“ (Фр. Ґаль)
КАСІНО: „Весела вдова“ оперетка Легара (з Мор. Шевальє та Мекдональд).
КОЛІСЕЙ: „Гвіски та долари“ та ревія.
КОПЕРНИК: „Клеопатра“ та найновіший тижневик.
МАРУСЕНЬКА: „Божок південних вод“, „Леді Лю“.
МІРАЖ: „Танець кохання“, „Чи Люшина то дівчина“.
МУЗА: „Весняна парада“ (Фр. Ґаль).
ПАКС: „Історія душі“, Тижн. ПАТ-а.
ПАЛЯС: „Антко - поліцмайстер“ (Димша).
ПАН: „Кохання Фрайляйн Доктор“, „Створена до цілування“.
РАЙ: „Каріока“.
СВІТ: „Мікі Мавс“, „Новочасний Робінзон Крузо“.
СОНЦЕ: „Відважний хлопець“ і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Весела Зузанна“ та ревія Передсвяточні усмixи“.
УТІХА: „Бурителі“ і ревія.
ХИМЕРА: „Світ іде вперед“.

Закордонне радіо.

Пятниця, 5. квітня 1935.

Відень (506,8) 15·40 Тріо на форт., скр і віольончелю. 17·30 Балади Леве (Фукар, бас - бар.), 19·30 Для приятелів квітів розр. концерт, 22·35 Арії та пісні (Бани бар.), **Братислава** (298,8) 19·30 „Еґмонт“ Бетовена на осн. Ґетого, **Прага** (470,2) 15·55 Камер. музика, 19·30 „Гонзи“ оп. Остерчіля, **Білгород** (437,3) 18·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 17·00 Розр. концерт, **Гамбург** (331,9) 18.00 Пісоньки, 19·00 Сканд. музика, 21·00 Пташаче весілля, муз. авд., **Кельн** (455,9) 12·00 Концерт, 13·15 Штравсові твори, 19·00 Пісні Вольфа, **Ляйпціґ** (382,2) 16·00 Солісти (муз., сп.), 21·00 Оперетова музика, **Мінхен** (405,4) 15·40 Форт. ресіталь, 16·10 Пісні, **Штутґарт** (522,6) 10·45 Шопенові твори, 13·15 Легка музика, **Будапешт** (550,5) 12·05 Циг. музика, 17·35 Концерт, 22·00 Солісти (муз., сп.), **Міляно** (368,6) 11·30, 17·05 Легка й попул. музика, 21·15 Пісоньки, 22·15 Вальси на орх. і хор, **Рим** (420,8) 16·00 Трансм. з Академії св. Сесилії (віольончеля — Бенедетто Мазакураті), 20·45 Концерт, 22·00 Нар. музика, пісоньки.

Субота, 6. квітня 1935.

Відень (506,8) 18·15 Нар. пісоньки, 19·05 Веселі пісні, 20·00, 21·15 Ювил. концерт із Концертгавзсаль, 20·10 Клясичні оперетки, 22·00 Суч. оперетка, **Братислава** (298,8) 17·20 Квіти Словаччини (дуети в супр. форт.), **Брно** (325,4) 17·50 Нім. композитори в Чехії, **Кошиці** (259,1) **Укр. нар. пісні** (вик. Ярош в супр. форт.), **Прага** (470,2) 15·55 Легка музика, 17·20 Арії в супр. форт., 19·15 Військ. орх., **Білгород** (437,3) 13·15, 18·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 17·30 Лотиська музика, 19·00 Концерт, 20·10 Вес. вечір, **Кеніґсвустерґавзен** (1571) 14·00 Муз. всячина, 20·15 Вес. вечір, **Кельн** (455,9) 16·00 Вес. пополудне (райнське тріо, спів, муз.), **Мінхен** (405,4) 12·00 Вок.-муз. концерт, 15·15 Моцартові твори, 19·35 „Вільний стрілець“ оп. Вебера, **Будапешт** (550,5) 13·30, 17·30, 20·00 Концерт, 22·30 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 11·30, 13·10 Легка музика, 17·00 Концерт у честь Баха, 20·50 „Фавст“ оп. Ґунода, **Рим** (420,8) 17·10 Концерт, 21·00 Опера.

Львівське радіо.

Пятниця, 5. квітня 1935.

6·30 Ран. авд., 7·50 Практичні вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Сальон. музика, спів, 12·50 Хвилинка для жінок, 12·55 Полудн. денник, 13·00 Концерт сальон. тріа, 13·50 Експорт, 13·55 Біржа, 15·45 Нар. пісоньки з гр. пл., 16·00 Дві Марусі — вок. музич. авд. 16·30 Квітень на небі й землі — гутірка для ст. дітей, 16·45 Хвилинка Бізета з гр. пл., 17·00 Про вартість праці, 17·15 Орг. концерт, 17·40 Авд. для хорих, концерт, 18·10 Фрагмент із комедії Рітнера „Дурний Яків“, 18·45 Легка музика з гр. пл., 19·15 Інтервю із найздобніщою людиною в Польщі, 19·25, 19·30 Спорт. вістки, 19·35 Легкі пісоньки (Йос. Зубик, тен.) в супров. форт., 19·50 Акт. фейлетон, 20·00 Куток краєзн. т-ва, 20·05 Муз. гутірка, 20·15 Симф. концерт фр. мови; Веч. денник, Як працюємо, 22·30 Рецитації поезій, 22·45 Великоцістні науки „Про особисте покликання“, 23·00 Комунікати.

Субота, 6. квітня 1935.

6·30 Ранішня авд. 7·50 Практ. вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Композитори виконавці власних творів (гр. пл.), 12·50 Хвилинка для жінок, 12·55 Полудн. денник, 13·00 Військ. орх., 13·45 Концерт орх., 15·30 Рецитації прози, 15·45 Концерт малої орхестри, 16·30 Техн. скринька, 16·45 Форт. ресіталь, 17·00 Богослуження з Гострої Брами в Вильні, 17·50 Прир. гутірка „Тайна дзвінків“, 18·00 Театр Уяви: „Весь світ Петруньці помагає“ (авд. для дітей), 18·30 Жіночі часописи, 18·30 Мист. й культ. життя, 18·45 Реклям концерт, 19·00 Гр. пл., 19·15 Боротьба за творчий Львів, 19·25 Концерт мандолiністів, 19·45 Акт. фейлетон 19·55 На веселій львівській хвилі, 20·25 Веч. денник, 20·35—0·30 Трансм. з Міляна з Театру „Ля Скаля“: „Фавст“ оп. Ґунода; в перерваx: ок. 20·53 „Зобрований Фавст Ґетого“, ок. 22·02 Рецитації з „Фавста“ в перекл. Зеґадловича, ок. 22·57 „Як працює Польська Академія Літератури“.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·27—5·29 зол.

Нім. марка 1·95—2·05, фр. франки 34·80—35·05, шв. франки 171·50—172·00, фунти стерлінґи 25·20—25·40, австр. шілінґи 98·00 - 99·50, чеські корони 21·60—21·90, рум. леви 32·50—34·00, ліри 43·50—44·50.

Золото: Долари 8·93—9·00, Франки фр. 34·20—34·50, Дукати 81·70—82·30, Корони 36·30—36·80, Рублі 46·20—47·50, 1 гр. 5·92·44.

Срібло: Корони австр. 0·32, Рублі 1·40, Фльорени 0·85, 1 гр. ср. 0·07—0·08.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 4. квітня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла франко маґазин	2·50 зол.
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·25—2·30 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло, молоко, сметану та яйця сильна.

Маслосоюз повідомляє, що від 4. квітня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомисарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята		за 1 кг.	2·50 зол.
Молоді кури	I. кл.	„	0·85 „
Старі „	„	„	0·75 „
Підгодов. індики	„	„	1·10 „
„ індички	„	„	1·30 „
Пантарки	„	„	1·30 „
Молоді голуби за пару			0·50 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

ОПОВІСТКИ.

На Рідну Школу зложила 20 зол. п. Софія Струтинська, Львів, Мурарська 36 як неприйнятий гонорар д-ром Паньчишиною.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.